

สภาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้
IMPLEMENTATIONS OF KNOWLEDGE MANAGEMENT IN
COMMUNITY LEARNING CENTERS IN SOUTHERN AREA OF
THE NORTH-EASTERN REGION

นัฐา มณฑล*

อ.ดร.ภัทรพล มหาพันธ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ประชากร คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 1,509 ศูนย์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 ศูนย์ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ ประมาณ 10% และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประธาน กรรมการ และครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้วิธีวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way - ANOVA) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน การจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการจัดการความรู้ในชุมชน 2) ผลการเปรียบเทียบสภาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำแนกตามจังหวัด ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี มีสภาการจัดการความรู้แตกต่างกับจังหวัดอื่น

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the implementations of KM in Community Learning Centers in southern area of the north-eastern region. 2) compare the KM classified by province, location of the community learning centers. Unit of analysis were the community learning centers. Respondents consisted of Chairman committee and teacher of community learning centers in 1,509 community learning centers in 6 provinces. The sample groups were 154 community learning centers which is selected by simple random

* นักศึกษาริทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาดนตรีและการพัฒนามนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาสังคมและมนุษย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

sampling approach. Case studies of Yang Community Learning Centers and Kantradramaul Community Learning Centers were conducted. The research instruments were questionnaires and interview form. Statistically used were percentages, mean, standard deviation, One Way ANOVA and content analysis.

The results revealed that: 1) Implementations of KM of Community Learning Centers was at a high level. When considering levels of KM of Community Learning Centers in each aspects ranking from the highest to the lowest level, the result was as follows : KM by students, KM in Community Learning Centers, and KM in community. 2) The comparison of implementations of KM of Community Learning Centers classified by province were statistically significant difference at the level .05. Implementations of KM of Ubon Ratchathani was province difference from other provinces in analyzing by LSD comparison.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การแข่งขันในโลกปัจจุบันอาศัยความรู้ สังคมสมัยใหม่ ไม่ได้เพียงต้องการทุน แรงงาน ทรัพยากร ธรรมชาติหรือวัตถุดิบเพื่อสร้างมูลค่าการผลิตเท่านั้น แต่ยังต้องการความรู้ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทรัพย์สินทางปัญญาทั้งความรู้พื้นฐานและความรู้เชิงประยุกต์ นำเอาความรู้ไปสู่ผลผลิตและการสร้างสรรค์พัฒนางานต่างๆ การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่มีผลต่อการแข่งขันและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน องค์กร สถาบัน ถือเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาประเทศ (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ 2547 : 2) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ยังได้เน้นในส่วนการพัฒนาสมรรถนะ ทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการพร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพ สร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2552 : 18)

ประเทศไทยจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทุกองค์กรตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลง โดยเน้นไปที่ภาครัฐเป็นอันดับแรก เพราะภาครัฐเป็นหน่วยบริการสาธารณะหลักของประเทศ และเป็นส่วนสนับสนุนผลักดันการเปลี่ยนแปลงของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้มีแรงขับเคลื่อนการจัดการความรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงกำหนดพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อยู่เสมอ โดยใช้วิธีการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือทุนปัญญาขององค์กร เป็นกระบวนการรวบรวมและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้กับทุกคนในองค์กรได้ทำการต่อยอดภูมิปัญญาและนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยสมาชิกขององค์กรเป็นบุคคลเรียนรู้ในที่สุด (นัยนา กรุดนาค 2549 : 2)

ปัจจุบันหลายองค์กรได้นำการจัดการความรู้มาใช้ในหน่วยงาน ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหน่วยงานราชการ ได้จัดทำกลยุทธ์และจุดเน้นการศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปีงบประมาณ 2550 และกำหนดวิสัยทัศน์ในการดำเนินงาน คือ เป็นองค์กรในการส่งเสริมและพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้เป็นบุคคลใฝ่รู้ ใฝ่เรียนและแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความต้องการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำหรับแนวทางการดำเนินงานดังกล่าวได้กำหนดบทบาทของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ การจัดการความรู้ในชุมชน และการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน (สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร 2550 : 154) เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน อีกทั้งยังมีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชาชน สร้างโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้ จากการศึกษา ข้อมูลเบื้องต้นของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ พบว่าบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ได้ผ่านการอบรมเรื่องการจัดการความรู้และได้นำการจัดการความรู้ไปใช้ดำเนินกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและยังพบว่าบุคลากรยังไม่จัดการความรู้ ได้ครอบคลุมในทุกกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ 2549 : 3) อีกทั้งยังมีการจัดการความรู้ในเฉพาะบุคลากรในสำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด แต่ไม่มีการถ่ายทอดวิธีปฏิบัติลงสู่บุคลากรที่ทำงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ด้วยเหตุนี้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน สถานที่จัดกิจกรรมในชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการพึ่งตนเองของคนในชุมชน อีกทั้งยังมีครูประจำศูนย์

การเรียนรู้ชุมชน และคณะกรรมการ มีบทบาทในการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (วิเลชา ลีสุวรรณ 2551 : 130) และทำหน้าที่ร่วมกันเพื่อดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนในชุมชนและสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นการจัดการความรู้ จึงเป็นการพัฒนาความเข้มแข็งภายในหน่วยงานและเป็นกิจกรรมส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ จึงกำหนดให้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้นำการจัดการความรู้มาใช้ในการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ การจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการความรู้ในชุมชน และการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงสภาพการจัดการความรู้ในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจำแนกตามจังหวัดที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ประพนธ์ ฝาสุกยัต (2547 : 21) ได้จำลองรูปแบบการดำเนินการจัดการความรู้ที่สอดคล้อง

กับบริบทของสังคมไทย เรียกว่า โมเดลปลาทู เป็นการเปรียบเทียบการจัดการความรู้เหมือนกับปลาซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ลำตัว และหาง ดังนี้

1. ส่วนหัวปลา เปรียบได้กับ Knowledge Vision (KV) หมายถึง ส่วนที่เป็นวิสัยทัศน์หรือทิศทางของการจัดการความรู้ คือ ก่อนลงมือทำการจัดการความรู้ ต้องกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เราจะทำ KM เพื่ออะไร?” หรือจะมุ่งหน้าไปในทางไหน

2. ส่วนกลางลำตัว เปรียบได้กับ Knowledge Sharing (KS) หมายถึง ส่วนของการแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบเป็นทีม การหมุนเวียนความรู้ ยกระดับความรู้ และเกิดนวัตกรรมขององค์กร

3. ส่วนที่เป็นหางปลา เปรียบได้กับ Knowledge Assets (KA) หมายถึง องค์กรความรู้ที่องค์กรได้เก็บสะสม เป็นคลังความรู้ หรือ ขุมความรู้ที่ได้จากการสะสม “เกร็ดความรู้” ที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยวิธีต่างๆ เช่น ICT ซึ่งเป็นการสกัดความรู้ที่ซ่อนเร้นให้เป็นความรู้ที่เด่นชัดนำไปเผยแพร่และแลกเปลี่ยนหมุนเวียน

นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีบทบาทในการจัดการความรู้ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน 2548 : 34-35)

1. การจัดตั้งชุมชนนักปฏิบัติ หรือกลุ่มคนทำงานขึ้น การรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจที่จะทำงานร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการทำเวทีเสวนาร่วมกันเพื่อกระตุ้นและค้นหาความต้องการหรือความสนใจร่วมกันก่อนนำไปสู่การรวมกลุ่ม เพื่อสร้างชุมชนนักปฏิบัติ

2. สร้างจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการประชุมกลุ่มจะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการการประชุมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจากสมาชิกกลุ่มจะรู้สึกผ่อนคลาย และ

กล้าที่จะเปิดใจปรึกษาหารือกัน การทำเวทีเช่นนี้อาจต้องทำหลายครั้ง เพื่อที่จะค้นหาและตกลงกันให้ได้ว่าจะทำอะไร และจะเรียนรู้เรื่องอะไร

3. สมาชิกของกลุ่มร่วมหารือว่า ความรู้ที่กลุ่มต้องการเรียนรู้ ในกลุ่มมีสมาชิกคนใด มีความรู้ในเรื่องใดบ้าง หรือมีความรู้ในหนังสือที่ไหนบ้าง หรือใครมีความรู้ที่จะมาถ่ายทอดให้กลุ่มเรียนรู้บ้าง สมาชิกเคยมีการทำงานในเรื่องใดที่ก่อให้เกิดความรู้ที่จะเอามาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่ต้องการเรียนรู้บ้าง ซึ่งในขั้นตอนนี้ ความรู้ที่อยู่ในตัวคนจะถูกค้นคว้าและนำมาใช้ประโยชน์ต่อการทำงานในชีวิตจริง

4. กลุ่มผู้ปฏิบัติงานหรือชุมชนนักปฏิบัติได้ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพราะสมาชิกของกลุ่มได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ที่กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน คือ การสรุปบทเรียน รวบรวมจัดกระทำไว้ในรูปแบบของการบันทึกต่าง ๆ เป็นการสะสมความรู้ของกลุ่ม

5. ความรู้เพิ่มมากขึ้นในกลุ่มผู้ปฏิบัติหรือชุมชนนักปฏิบัติ และเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ข้ามกลุ่ม ข้ามชุมชนออกไป กลายเป็นเครือข่ายความรู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยในการจัดการ เช่น จัดทำ เว็บไซต์ เชื่อมโยงกันและกัน และเปิดเวทีให้กว้างขึ้น

เนื่องด้วย การจัดการความรู้ เป็นแนวคิดในการพัฒนาองค์ความรู้ใช้ในการสร้างคน สร้างงาน สร้างฐานความรู้ไปสู่ประสิทธิภาพในทุกด้าน ส่งผลต่อความสำเร็จและเป้าหมายการพัฒนาคนอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้โมเดลปลาทู ซึ่งแนวคิดนี้สำนักบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีบทบาทในการจัดการความรู้และได้นำมาใช้ในการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน

และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมความรู้
 อย่างเป็นระบบภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 2) การ
 จัดการความรู้ในชุมชน หมายถึง การที่ศูนย์การเรียนรู้
 ชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการ
 ความรู้ในชุมชน โดยแต่งตั้งคณะทำงานในชุมชน
 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ สนับสนุน
 การถ่ายทอดความรู้ในชุมชน เปิดโอกาสในแลกเปลี่ยน
 ความรู้ ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงเครือข่าย และ
 ประเมินผลการจัดการความรู้ และ 3) การจัดการ
 ความรู้ในกลุ่มผู้เรียน หมายถึง การที่ศูนย์การเรียนรู้
 ชุมชนได้จัดการเกี่ยวกับการนำความรู้เพื่อส่งเสริม
 ให้กลุ่มผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้โดยมีกิจกรรม
 การเรียนรู้ เช่น การค้นหาความรู้ การกระตุ้นให้เกิด
 การเรียนรู้ การเปิดโอกาสในแสดงความคิดเห็น
 และแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดให้ระบบสารสนเทศ
 เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายนอก

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
 จังหวัดในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้
 ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัด
 บุรีรัมย์ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัด
 อุบลราชธานี สภาพทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 ได้แก่ ระยะเวลาการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 สถานที่ตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการศึกษา
 ให้แก่กลุ่มบุคคล อายุของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ระดับ
 การศึกษาขั้นพื้นฐานของนักศึกษา และการจัดและ
 รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ และการจัดการความรู้
 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ได้แก่ การจัดการความรู้
 ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการความรู้ในชุมชน
 การจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน และการกำหนด
 กรอบแนวคิดและเนื้อหาในการวิจัย โดยศึกษาสภาพ
 ทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และการจัดการความรู้
 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ การจัดการ
 ความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการความรู้
 ในชุมชน การจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้
 แบบสอบถาม สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกลุ่มตัวอย่าง และกรณีศึกษาโดย
 ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)
 สำหรับบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัย
 4 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้ 1) การสร้างกรอบแนวคิด
 การจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 2) การ
 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวม
 ข้อมูล และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้
 ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างกรอบแนวคิดการจัดการความรู้
 ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้
 1) ศึกษาเอกสาร กรอบแนวคิดทฤษฎีของการจัด
 การความรู้ 2) ศึกษาแผนและแนวนโยบายของ
 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
 ตามอัธยาศัย ในการจัดการความรู้ในระดับสำนัก
 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
 จังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
 อัธยาศัยอำเภอ และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน 3) กำหนด
 พื้นที่ทำการศึกษาจากกรอบแนวคิดในการวิจัย
 ทั้งในเชิงปริมาณและการศึกษาในกรณีศึกษาโดย
 ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ตอนใต้ซึ่งประกอบไปด้วย 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด
 ชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัด
 สุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี
 ที่อยู่ในความดูแลของสถาบันพัฒนาการศึกษานอก
 ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียง
 เหนือ สำหรับการศึกษาเชิงปริมาณ และศึกษากรณี
 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนดีเด่น ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 กันตวจระมวล สังกัดศูนย์การศึกษานอกระบบและ
 การศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์
 และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง สังกัดศูนย์การศึกษา

นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ 4) กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในพื้นที่ 6 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ จำนวน 1,509 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประธานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (บุลชุม ครีสะอาด 2545 : 38) ซึ่งได้กำหนดจากจำนวน ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง 10% และทำการ ลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำแนกตามจังหวัด ด้วยวิธีการจับฉลากได้จำนวน 154 ศูนย์การเรียนรู้ โดยเก็บข้อมูลจาก ประธานศูนย์ การเรียนรู้ กรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และครูศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน สำหรับกรณีศึกษาทำการศึกษาศูนย์ การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล จังหวัดสุรินทร์ และ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธี การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการ สร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ 1) การสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามระดับบุคคล 2) การสอบถามข้อมูล ทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และ 3) การสอบถาม สภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแบบข้อมูลการประมาณค่า (Rating Scale) สร้าง ตามแนวลีเคิร์ต (Likert) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ใน 3 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการความรู้ในศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน ด้านการจัดการความรู้ในชุมชน และ ด้านการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน จำนวน 34 ข้อ และแบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

(In – depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้าง (Structured Interview) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ 2) สภาพการจัดการความรู้ ของศูนย์การ เรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ยาง ใน 5 ประเด็น ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของชุมชน สภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กระบวนการและวิธีปฏิบัติการจัดการความรู้ของ ชุมชน ผลของการดำเนินงานการจัดการความรู้ที่ทำให้ เกิดการเรียนรู้ และสภาพปัญหาของการจัดการ ความรู้

2.2 การสร้างเครื่องมือและการหา คุณภาพของเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสาร รายงาน ลิงพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนด ขอบเขต รายละเอียดเนื้อหาสาระที่จะสร้างเครื่องมือ 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเกี่ยวกับ เนื้อหาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยกำหนด และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ตรวจสอบแก้ไขการใช้ภาษาและความถูกต้องชัดเจนเข้าใจ ง่าย 4) นำเครื่องมือที่สร้างเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม และใช้วิธีการ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในจังหวัด อำนาจเจริญ จำนวน 40 คน นำมาคำนวณหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สำหรับ แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In – depth Interview) ในกรณีศึกษา ได้ศึกษา เอกสาร รายงาน ลิงพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดการความรู้ แล้วนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และนำไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญปรับปรุงประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้กระชับในประเด็นที่ต้องการรู้ และครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังสำนักงานส่งเสริมศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ไปสัมภาษณ์ผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีการจัดการความรู้ที่ดี จากการลงพื้นที่ทำการศึกษาภาคสนาม ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ดำเนินการดังนี้ 1) เตรียมประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ก่อนลงพื้นที่ เพื่อให้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ประเด็นที่ตรงตามวัตถุประสงค์และกำหนดประเด็นไม่ให้มีหลายประเด็นเกินไปแต่ให้ครอบคลุมสาระสำคัญ ตามประเด็นข้อมูลทั่วไปของชุมชน สภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กระบวนการและวิถีปฏิบัติ การจัดการความรู้ของชุมชน ผลของการดำเนินงานการจัดการความรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และสภาพปัญหาของการจัดการความรู้ 2) นัดหมายกับผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) วันเวลา สถานที่ 3) เตรียมอุปกรณ์เทปบันทึกเสียง และกล้องถ่ายรูป ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยแนะนำตนเองและบอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ สร้างความคุ้นเคย เพื่อให้เกิดความเป็นกันเอง และขอเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หลังจากนั้นชี้แจงกับผู้ให้สัมภาษณ์ว่าสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เมื่อจบใน

แต่ละประเด็น ผู้วิจัยจะสรุปหากไม่ครอบคลุมสาระสำคัญก็สามารถแนะเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อสรุปในแต่ละประเด็นก่อนจะเริ่มสัมภาษณ์ในประเด็นต่อไป 2) ดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มสัมภาษณ์ตามประเด็น หลังจากนั้นเริ่มสัมภาษณ์ตามประเด็น เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นและให้คำอธิบายรายละเอียดอย่างลึกซึ้งในแต่ละประเด็น และสังเกตในกิจกรรมการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปส่วนร่วมในแต่ละกิจกรรม 3) การเปิดการสนทนา เมื่อดำเนินการสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นแล้ว ผู้วิจัยสรุปประเด็นการสัมภาษณ์โดยภาพรวม และเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เมื่อไม่มีข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จึงกล่าวขอบคุณ ผู้ให้สัมภาษณ์และมอบของที่ระลึก หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ถอดเทปบันทึกเสียงการสนทนา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามประเด็น แล้วนำข้อมูลที่ได้แปลความหมายนำไปใช้ในการดำเนินงานต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์เปรียบเทียบใช้วิธีวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way - ANOVA) นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย สำหรับกรณีศึกษาและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอแบบพรรณนาความ

ผลการศึกษา

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้

ชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุโดยเฉลี่ย 41.10 ปี มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 51.10 และส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเรื่องการจัดการความรู้ ร้อยละ 83.50

1.2 สภาพทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ จำแนกตามจังหวัด จากการศึกษาสภาพทั่วไปของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนส่วนใหญ่ พบว่า 1) ด้านระยะเวลาการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่มีระยะเวลาการจัดตั้งระหว่าง 6 - 10 ปี (ร้อยละ 52.60) ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดอุบลราชธานี 2) ด้านสถานที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตั้งอยู่ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 41.17) ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี 3) ด้านการจัดการศึกษาให้กลุ่มบุคคล พบว่าส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเยาวชน (ร้อยละ 94.81) ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี 4) ด้านอายุของผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมที่มีอายุระหว่าง 26 - 35 ปี (ร้อยละ 89.61) ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี 5) ด้านระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของนักศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแทบทุกแห่งจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 99.07) 6) ด้านการจัดและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ พบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจัดและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านข้อมูลทั่วไปของชุมชน (ร้อยละ 93.80)

1.3 การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ จำแนกตามจังหวัด ในภาพรวมพบว่า จังหวัดชัยภูมิ มีสภาพการจัดการความรู้มากที่สุด

($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ จังหวัดนครราชสีมา ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.56) และจังหวัดศรีสะเกษ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.55) ส่วนจังหวัดอุบลราชธานี น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.37) และการศึกษาในภาพรวมทั้งหมดพบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีสภาพการจัดการความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) ด้านการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.55) 2) ด้านการจัดการความรู้ในชุมชน ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.58) 3) ด้านการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.55)

1.4 การเปรียบเทียบสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ พบว่า มีสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทั้ง 3 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ LSD (Least Significant Difference) สรุปผลดังนี้

1.4.1 ด้านการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ มีสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แตกต่างจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.4.2 ด้านการจัดการความรู้ในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดชัยภูมินครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ มีสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แตกต่างจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.4.3 ด้านการจัดการความรู้ใน

กลุ่มผู้เรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดชัยภูมินครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ มีสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แตกต่างจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการจัดการความรู้ ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ด้านการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีปัญหาทางด้านสื่อต่างๆ เช่น มีหนังสือน้อย สื่อไม่ทันสมัย (ร้อยละ 20.99) ด้านการจัดการความรู้ในชุมชนมีปัญหาทางด้านการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน การประสานงานกับเครือข่าย การพัฒนาอาชีพ การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี (ร้อยละ 19.48) และด้านการจัดการความรู้ในผู้เรียนมีปัญหาทางด้านการจัดการให้มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ (ร้อยละ 17.53)

2. ผลกรณีศึกษาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 กรณีศึกษาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล จังหวัดสุรินทร์พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จัดโครงการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาสังคมและชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับสมาชิกแกนนำตำบลกันตวจระมวล โดยใช้รูปแบบ “โมเดลประเทศ” ประกอบด้วย 6 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงเกษตร กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงเด็กและครอบครัว กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพลังงาน และกระทรวงกีฬา และมีรัฐมนตรีประจำกระทรวงเป็นผู้นำชุมชนในตำบลกันตวจระมวล มีแนวทางการจัดการความรู้โดยใช้วิธีการจัดการความรู้ของสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) และใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ต่างๆ เช่น โมเดลประเทศ เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) ฐานความรู้ บทเรียนและความสำเร็จ (Best Practice) และสรุป

บทเรียนจากประสบการณ์ (After Action Review : AAR) กระบวนการและวิธีปฏิบัติการจัดการความรู้ โดยผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ร่วมมือกันจัดการความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นทั้งที่เป็นทางการโดยการประชุม และไม่เป็นทางการโดยวิธีการบอกกล่าว และนำความรู้ที่นำมาจัดเก็บไว้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการจัดเก็บความรู้ ดำเนินการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีบทบาทในดำเนินการประชุม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอแนะข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน กระตุ้นให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้ ผลของการดำเนินงานการจัดการความรู้ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมการพัฒนาความรู้ที่เกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันของแกนนำชุมชน ซึ่งเกิดจากการนำความรู้ จากประสบการณ์ และความ สามารถส่วนบุคคล มีวิธีการที่ดึงเอาความรู้จากแต่ละบุคคลโดยผ่านวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการเล่าเรื่อง เป็นความรู้ในลักษณะของความรู้ที่ฝังลึกในตัวตน (Tacit Knowledge) และนำมาจัดเก็บเป็นเอกสาร บันทึกเสียง วิดีโอ จัดเก็บให้เป็นให้เป็นหมวดหมู่ เป็นความรู้ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม (Explicit Knowledge)

2.2 กรณีศึกษาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ดำเนินงานการจัดการความรู้ขึ้นเพื่อสนองนโยบายการพัฒนาจังหวัด โดยใช้วิธีการจัดการความรู้ตามคู่มือการดำเนินงานการจัดการความรู้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดศรีสะเกษ ให้ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนมีหน้าที่ ดำเนินการตามกระบวนการจัดการความรู้ในแต่ละขั้นตอน จัดบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึก และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนา

รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน มีผู้ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนแบ่งปันความรู้ระหว่างกันและถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นที่สนใจ และมีการจัดเก็บความรู้ที่ผ่านตัวบุคคลและจดบันทึกไว้ สนับสนุนให้ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนชุมชนให้ประชาชนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในชุมชนของตนเอง ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน และนำไปปฏิบัติจริงและพบปะพูดคุยผ่านการประชุมกลุ่มซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน มีวิทยากรภายนอกเข้ามาให้ความรู้และมีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง กระตุ้นให้ประชาชนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา และการติดตามตรวจสอบ การจัดการความรู้ในทุกขั้นตอน เป็นกิจกรรมที่มีการพัฒนาความรู้ซึ่งมีการเรียนรู้จากการฝึกอบรมการศึกษาดูงาน และค้นหาศักยภาพของแต่ละบุคคล ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังลึกในตัวคน(Tacit Knowledge) และบันทึกข้อมูลลงในแบบบันทึก รวบรวม และจัดทำเอกสารพร้อมภาพถ่ายกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะความรู้ที่ชัดแจ้งและเป็นรูปธรรม (Explicit Knowledge) จากศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ สามารถสรุปจากผลจากกรณีศึกษา ได้ดังนี้

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล	การจัดการความรู้	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง
<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ คือ พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน</p> <p>2. แลกเปลี่ยนความรู้ โดยวิธีการประชุม และการบอกกล่าว</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดยการเชื่อมโยงกับเครือข่าย เช่น บันทึกใน CD ROM และจัดเก็บในไฟล์เอกสาร และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านเว็บไซต์ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอปราสาท และสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์</p>	<p>การจัดการความรู้ ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน</p>	<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ คือ สร้างแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชน</p> <p>2. แลกเปลี่ยนความรู้ โดยวิธีการประชุมและบอกกล่าว</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดยวิธีการจดจำความรู้หรือจดบันทึก</p>

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนกันตวจระมวล	การจัดการความรู้	ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยาง
<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้คือการสร้างความตระหนักให้ประชาชนได้ริเริ่มหาทางพัฒนาความเป็นอยู่ด้วยการพึ่งตนเอง รู้คุณค่าของทุนและทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่รื้อฟื้นหน่วยงานของรัฐ</p> <p>2. มีเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ทุกๆ 1 เดือน ใช้วิธีการเล่าเรื่อง</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดยการจดบันทึกรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม และภาพถ่ายกิจกรรม</p>	<p>การจัดการความรู้ ในชุมชน</p>	<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้คือการจัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. แลกเปลี่ยนความรู้ โดยผ่านเวทีชุมชนนั้กปฏิบัติ และพบปะพูดคุยผ่านการประชุมกลุ่ม ทุกๆ 1 เดือน</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดยวิธีการบันทึกข้อมูลตามแบบบันทึกข้อมูลปฏิบัติการและนำมาเก็บรวบรวมไว้จัดทำเป็นเอกสารและเก็บภาพถ่ายกิจกรรมนำมาจัดเก็บไว้ที่ศูนย์สารสนเทศชุมชนและห้องสมุดชุมชน</p>
<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้คือการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>2. แลกเปลี่ยนความรู้ จากกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาโครงการ</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดย การบันทึกลงในสมุดบันทึกการเรียนรู้ต่อเนื่อง(กรต.) และรายงานโครงการ</p>	<p>การจัดการความรู้ ในกลุ่มผู้เรียน</p>	<p>1. กำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้คือการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมาย กศน.ได้มีโอกาสในการเรียนรู้</p> <p>2. แลกเปลี่ยนความรู้ โดยผ่านเวทีชุมชน นั้กปฏิบัติ และกิจกรรมการเรียนรู้วิธีการพบกลุ่ม</p> <p>3. เก็บรวบรวมความรู้โดยวิธีการจดบันทึกในสมุดบันทึกการเรียนรู้ต่อเนื่องและกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิต</p>

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายข้อเสนอแนะ

1. สภาการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ ในด้านการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

ด้านการจัดการความรู้ในชุมชน และด้านการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน ในภาพรวมและรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการความรู้ ในทุกด้าน ซึ่งเป็น

ไปตามบทบาทในการจัดการความรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่กำหนด ประกอบด้วยการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการความรู้ในชุมชน และการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน (สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร 2550 : 154)

ในด้านการจัดการความรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นหน่วยงานย่อยของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่เป็นศูนย์กลางจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอดและเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีบุคคลที่ทำหน้าที่และปฏิบัติงานประกอบด้วย ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประธานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย คือ เป็นองค์กรในการส่งเสริมและพัฒนาประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้เป็นบุคคลใฝ่รู้ใฝ่เรียน และแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความต้องการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีโครงการบริหารจัดการความรู้เพื่อการพัฒนางานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นโครงการในยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2552 : 1)

ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ เครื่องมือเพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ 1) บรรลุเป้าหมายของงาน 2)

บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน 3) บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ 4) บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน มีความสอดคล้องกับประพนธ์ ผาสุกยัต (2547 : 23) กล่าวว่า การจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ (Performance Excellence) เพื่อพัฒนาคุณภาพและได้รับรองมาตรฐาน (Accreditation) และมีความสอดคล้องกับเยาวดี วิเศษสินธุ์ (2550 : 4) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้ บรรลุเป้าหมายของงาน พัฒนางาน พัฒนาคน การทำงานอย่างผู้จริง พัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการบริการแก่ผู้รับบริการและชุมชน

ในด้านการจัดการความรู้ในชุมชน พบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในด้านการจัดการความรู้ในชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ดำเนินงานโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการพัฒนาชุมชน มีการสำรวจความต้องการของชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในชุมชน สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายในชุมชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายในชุมชน และมีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2548 : 34-35) ที่เน้น การรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจที่จะทำงานร่วมกัน โดยเริ่มต้นจากการทำเวทีเสวนาร่วมกัน เพื่อกระตุ้นและค้นหาความต้องการหรือความสนใจร่วมกันก่อนนำไปสู่การรวมกลุ่ม เพื่อสร้างชุมชน นักปฏิบัติ ได้ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพราะสมาชิกของกลุ่มได้ใช้ประโยชน์จากความรู้ที่กลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน คือ การสรุปบทเรียนรวบรวมจัดกระทำไว้ในรูปแบบของการบันทึกต่างๆ เป็นการสะสมความรู้ของกลุ่ม มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2549 : บทคัดย่อ)

พบว่า การสกัดความรู้ที่แฝงและฝังอยู่ในบุคคล และกลุ่ม ซึ่งมีภูมิรู้ หรือมีความสำเร็จที่เป็นแบบอย่าง ได้ สร้างแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งยังสร้างความรู้ใหม่ จากประสบการณ์และคัดสรรความรู้จากภายนอก แล้วนำความรู้ไปใช้ในการทำงานจริงและขยายผลต่อ สรุปได้ว่า ชุมชนนำความรู้ไปปฏิบัติและสร้างความรู้ จากการปฏิบัติด้วย มีความสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วสันต์ ไทรแก้ว (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลในชุมชน (Socialization) สามารถสกัดความรู้บุคคลออกมา (Externalization) เป็นขุมความรู้ในชุมชน รวบรวมเป็น หมาดหมู่มู และเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ทราบโดยทั่วกัน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตติมา เมฆวัน (2549 : บทคัดย่อ) พบว่ากลุ่มธุรกิจชุมชนมี กระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิกกลุ่ม ของกลุ่มธุรกิจชุมชน ทั้งหมดใช้การสาธิต/ทำให้ดู ร่องลงมาคือการใช้การบอกกล่าว และการอบรม (ร้อยละ 65.63) ส่วนอีกร้อยละ 34.38 คือการใช้ การแจกเอกสาร/ข้อมูล/แผ่นพับ และสอดคล้อง กับงานวิจัยของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สุรินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) พบว่า การส่งเสริมและ พัฒนาความรู้ให้กับชาวบ้านในชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ พัฒนาความรู้ ความสามารถเดิม ให้ชาวบ้าน มีชีวิตรอดในสังคม ปัจจุบันได้ด้วยการสร้างความรู้ ใหม่ รวมทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ วิธีคิด วิธีค้นหา ความจริงในชุมชน โดยการเอาความรู้แลกเปลี่ยนกัน และหาเหตุผลมาปฏิบัติ และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ในชุมชน และมีความสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In - depth Interview) ในกรณีศึกษาพบว่า แกนนำชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะมีความรู้สึกพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในเวที การเรียนรู้ต่างๆ และส่งผลดีต่อชุมชน ทำให้สามารถ พึ่งพาตนเองได้ ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนา ได้อย่างยั่งยืน และครูศูนย์การเรียนชุมชนมีบทบาท ในดำเนินการประชุม เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอ

แนะข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกัน กระตุ้นให้ประชาชนได้เกิดการเรียนรู้

ในด้านการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากการจัดการความรู้ในกลุ่มผู้เรียนเป็นสิ่งที่แสดงออก ถึงการทำงานของศูนย์การเรียนชุมชน มากที่สุด เนื่องจากว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเป็นสถานที่ สามารถใช้จัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยให้เชื่อมโยงเป็นการศึกษา ตลอดชีวิต โดยมีครูศูนย์การเรียนชุมชน ส่งเสริม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ ความสะดวกต่อผู้เรียน มีความสอดคล้องกับสำนัก บริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน (2547 : 13-15) ที่กล่าวว่าครูการศึกษานอกโรงเรียนเป็นผู้ปฏิบัติงาน ในลักษณะประจำที่ศูนย์การเรียนชุมชน (ครูสรช.) ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง และมีความสอดคล้อง กับวันทนา เมืองจันทร์ และคนอื่นๆ (2548 : 67) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้เพื่อให้ทุกคนมีการสร้าง ความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ โดยเข้าใจบทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง ครูต้องทำ หน้าที่เอื้ออำนวยความสะดวก (Facilitation) เปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิด การกระทำ การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด ของ วิจารณ์ พานิช (2548 : 23-48) หน้าที่หลักของ คุณอำนวย คือ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในเชิงกิจกรรม เชิงระบบ และเชิงวัฒนธรรม ทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้คนหรือหน่วยงานเข้าหากัน โดย เฉพาะอย่างยิ่ง เชื่อมโยงระหว่างผู้มีความรู้ หรือ ประสบการณ์กับผู้ต้องการเรียนรู้และนำความรู้ นั้น ไปใช้ประโยชน์ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงนิญ สวัสดิ์รัตน์ (2550 : บทคัดย่อ) พบว่าครู ผู้ให้คำแนะนำ (Facilitator) ซึ่งทำหน้าที่ให้คำแนะนำ

ในทุกเรื่องของผู้เรียน มีความคุ้นเคย เข้าใจผู้เรียน อย่างไม่ใกล้ชิด ดูแลและช่วยเหลือผู้เรียนในทุกคำตอบ ที่อยากรู้ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ใฝ่เรียน พร้อมทั้งต้องมีบทเรียนร่วมกับทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เครือข่ายอาชีพเดียวกัน และมีความสอดคล้องกับ ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ในกรณีศึกษา พบว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนยางใต้มี บทบาทในด้านการประสานงานการจัดการความรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดศรีสะเกษ มีครู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง สร้างความ คุ้นเคย กระตุ้นให้ประชาชนได้รู้จักคิดวิเคราะห์ถึง สาเหตุของปัญหา รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ การจัดการความรู้ในทุกขั้นตอน และมีความสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วสันต์ ลาจน์ทีก (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า องค์ประกอบที่ทำให้การจัดการความรู้ประสบ ผลสำเร็จ ในส่วนของสถานศึกษา ได้แก่ ส่งเสริม บุคลากรโดยสนับสนุนงบประมาณ มีนโยบายแผนงาน ชัดเจน ตลอดจนระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน ด้านครูผู้สอนต้องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง นำเข้า องค์ความรู้ใหม่บรรยากาศเป็นประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง พัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและ เข้าใจหลักของการจัดการความรู้

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการ ความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ จำแนกตามจังหวัดโดยภาพรวม พบว่าแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แตกต่างกันทุกด้าน และเมื่อทำการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี LSD (Least - Significant Different) พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีสภาพการจัดการ ความรู้แตกต่างกับจังหวัดอื่น ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจังหวัด อุบลราชธานีผ่านการอบรมเรื่องการจัดการความรู้

มีจำนวนน้อยกว่าทุกจังหวัด มีความสอดคล้องจาก ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่องการได้รับการอบรมเรื่องการจัดการความรู้ พบว่า จังหวัดอุบลราชธานี มีผู้ที่เคยได้รับการอบรมเรื่อง การจัดการความรู้มากที่สุด ร้อยละ 76.04 จึงทำให้การ ดำเนินงานการจัดการความรู้กับแต่ละศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนแตกต่างกันด้วย

ข้อเสนอแนะทั่วไปจากการวิจัย

สำหรับข้อเสนอแนะทั่วไปนี้ เป็นข้อค้นพบ ที่ได้รับการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุป และเสนอแนะได้ดังนี้

1. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดหาสื่อ ให้ทันสมัย เช่น ระบบโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียม และบทความ เพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้จาก ภายนอก เพิ่มหนังสือ และมีการจัดศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนให้หน่อยู่
2. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรวิเคราะห์ เพื่อหาจุดบกพร่องในการจัดการความรู้
3. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจัดการประชุม ระดมสมองเพื่อค้นหารูปแบบการทำงาน
4. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมภายใน ชุมชน ดำเนินการร่วมกับชุมชน ประสานงานเครือข่าย ต่าง ๆ สนับสนุนให้มีเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการหารูปแบบการ จัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จในการจัดการความรู้
2. ควรทำการวิจัยการศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อการดำเนินงานการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน
3. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษา กระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ของศูนย์ การเรียนรู้ชุมชน

บรรณานุกรม

- ชุตินา เมฆวัน. (2549). การจัดการความรู้ของกลุ่มธุรกิจชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2547). นโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน. นโยบายสาธารณะที่ดี. 2547, (8), 1-7.
- นัยนา กรุดนาถ. (2549). การยอมรับของบุคลากรสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ในการนำการจัดการความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ประพนธ์ ผาสุกยัด. (2547). การจัดการความรู้ (KM) ฉบับขับเคลื่อน LO. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไผ่โงม.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ของชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.).
- พจนีย์ สวัสดิ์รัตน์. (2550). การพัฒนารูปแบบศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. กำแพงเพชร : ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัดกำแพงเพชร.
- เยาวดี วิเศษสินธุ์. (10 สิงหาคม 2550). Knowledge and Knowledge Management คืออะไรนี่. แหล่งที่มา. <http://learners.in.th/blog/punarak/278>.

- วสันต์ ไทรแก้ว. (2550). การจัดการความรู้ในชุมชนเพื่อสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วสันต์ ลาจน์ทีก. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันทนา เมืองจันทร์และคนอื่นๆ. (2548). การจัดการความรู้ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- _____. (3 มกราคม 2552). การจัดการความรู้คืออะไร. แหล่งที่มา http://www.dopa.go.th/iad/km/km_des.html
- วิเลชา ลีสวรรณ์. (2551). ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : ชุมชนเข้มแข็งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : บริษัท สุวิตาเอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด.
- ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดศรีสะเกษ. (2549). คู่มือการดำเนินงานการจัดการความรู้ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดศรีสะเกษ. ม.ป.ท.

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์. (2547).

รายงานการวิจัยการศึกษารูปแบบ
การจัดกิจกรรมเพื่อเติมปัญญาให้
สังคม. สุรินทร์ : ศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดสุรินทร์.

สถาบันการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่องสิรินธร. (2550).

ผลการดำเนินงานการจัดการความรู้
(Knowledge Management : KM)
ของสถานศึกษาต้นแบบ-นาร่อง
ปีงบประมาณ 2549. นครราชสีมา :
มิตรภาพการพิมพ์.

สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

(27 มกราคม 2552). แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
10 (2550-2554). 177. แหล่ง
ที่มา [http://www.nesdb.go.th/
Default.aspx?tabid=139](http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139)

สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2547).

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้
ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษร
ไทย.

_____. (2548). กศน.กับการจัดการความรู้.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.